

Az a néző, aki valami tanulságot kívánna levonni az új filmből, akár az egészről, akár részleteiből — sok eredményre nem számíthat. Aki valaminek a magyarázatát keresi benne — az is csalódik. Pedig egy ember életéről van benne szó, meghozza világháborútól — világháborúig. Két évtizedet karol át a film meséje. Magyar mérnök a történet hőse, Szabó Barna, akit háborús élményein és oklevelén kívül férfias felépítés jellemez és féktelen törekvés a meggyarodására. Erkölcsi rangpótlék jellemében az, hogy szinte rögeszméje a magyar bauxit, amelynek még nyomában sincs s máris a magyar alumíniumkohókról álmodik. Laza fogalmazásban ugyan, de felismerhető ebben a Barnában — a Turi Dani alakja, akit ezúttal nem korlátlan földéhség, hanem bauxitéhség sodor szürtek és örvények felé. Nem a Tisza grófok, hanem Horthy és Hitler csillagai jellemzik horoszkópját.

Persze nehezen telik meg új emberi tartalommal az olyan figura, akinek szülőapján is már régesrégén megszáradt a

LÁZ ÚJ MAGYAR FILM

tinta. De talán a körülvette megváltozott élet hiteles lehetne. Sajnos nem így van! Szinte meghökkenítő ennek a filmnek sajtóságos egysége abban, hogy majdnem minden porckája hamis. Véletlenül sem igen akad benne hiteles, ha csak az UFA-híradóból belevágott hitleri propagandaparádét annak nem tekintjük.

Az, hogy fölényesen meghamisítja a magyar bauxit-föld felkutatásának, feltérésésének és felhasználásának történetét, lehetne költői jog is, akkor viszont elengedhetetlen volna hozzá a költészet, a művészet, amely a valóság erejével lép az igazság helyébe. Ilyen művészetnek a filmben nincs nyoma. Amikor »bepillantást» kíván nyújtani a film az egykori uralkodó osztály bizonyos rétegeinek belső életébe: amit látunk gyermeki módon téves és hamis — ráadásul még tévesnek és hamisnak is tűnik.

Ez a film körömszakadtig törekszik arra, hogy meneküljön a szokványostól. S vad hajrában ezen az úton minden

különlegest felragad, egykor már letárgyalt különlegességeket és csorómpolva hurcolja magával ósdi arzenálját.

A filmnek vajmi kevés köze van az igazsághoz s ezt még kihangsúlyozza azzal is, hogy a magyar uralkodó osztály bizonyos rétegeinek szórakozásait olyan amerikai filmek nyomán képzel el, amelyek az ottani milliósok életére jellemzők. Így kerül a pesti Rózsadombra, burzsoá villa kerijébe céllövölde, s így kerülnek oda szökököt körül táncoló felmetelen táncosnők s velük együtt szteppelő néger táncos. Lehetséges, hogy egyes filmek fel fogása szerint ez olyan mézes madzag, amely a közönséget vonzza, de lehetetlenség, hogy efféle mondva csinált részletek a hiteles jellemzés helyét foglalják el filmjeinkben. Ilyen teljesen hamis jelenetekben bővelkedik ez a film és hozzájuk illenek azok a pakfong párbeszéddek is, melyek gyakran semmitmondó szölamoknál többet nem érnek. Ezeket a semmitmondó szölamokat még

olyan nem izléses kiszólások sem hitelesítik, mint amilyen például a buta zsidóról szóló marasztaló megjegyzés. Ez aligha szolgálhat a filmiro melegségére!

Mégis haszonnal járhat ez a film, meghozza nagy haszonnal. De csak akkor, ha megtanuljuk hibáin, hogy a filmszerzéség önmagában reménytelen zsákutca. A filmszerzéség tartalom nélkül, vagy hibás tartalommal nem új útja a filmnek. Haszonnal járhat ez a film, ha a példáján felfedezzük: színészeink, mint amilyen Bessenyei Ferenc, Gordon Zsuzsa, Somló István, Bara Margit, Kiss Mária és a többiek olyan éreli művészek, akik még ezekben a kores szerepekben is emberszabásút tudnak alkotni. Mivé növekednének emberibb feladat árán! Ha Gertler Viktor méltóbb feladatra vállalkozik, mint rendező és Hegyi Barnabás remek képei érdemesebb tartalmat közvetíthetnek! Bizalommal neheztünk a magyar film jövője felé — feltéve, ha tandíjnak tekintjük a kiadásokat, az államéit és a jegyért járó fizetséget: egyaránt.

Ujvári Imre